

بررسی وضعیت مشارکت و عوامل تاثیرگذار بر آن در طرح هادی روستای سنگستان

موسی اعظمی^{۱*}، احمد یعقوبی فرانی^۲، مهسا معتقد^۳

۱. نویسنده مسئول، استادیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه بوعلی سینا همدان، ایران

۲. استادیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه بوعلی سینا همدان، ایران

۳. کارشناسی ارشد توسعه روستایی دانشگاه بوعلی سینا همدان، ایران

(تاریخ دریافت: ۹۳/۱۱/۱ - تاریخ تصویب: ۹۴/۳/۲۳)

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی وضعیت مشارکت و عوامل موثر بر آن در طرح هادی روستای سنگستان صورت گرفت. جامعه آماری شامل ۴۸۳ نفر از سرپرستان خانوار روستا بود که با استفاده از فرمول کوکران ۱۵۰ نفر به شیوه تصادفی نظام مند به عنوان نمونه انتخاب شدند. برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه استفاده گردید که روایی آن با نظر صاحب نظران مورد تایید قرار گرفت و پایایی آن با ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شده که ۰/۹۱ بدست آمد. به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات نیز از نرم افزار Spss استفاده شد. نتایج نشان داد که بیشترین زمینه مشارکت روستاییان در "ارزیابی و تحلیل مشکلات شبکه معابر" و "تامین مواد و مصالح و تجهیزات برای طرح" بوده و کمترین مشارکت در "تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی" و "همکاری با مجریان" بوده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که رابطه معنی‌داری بین متغیرهای مستقل "منع درآمد خانوار"، "تمایل به ماندگاری در روستا"، "انگیزه به مشارکت در طرح" با متغیر وابسته "میزان مشارکت روستاییان در طرح" وجود دارد. تحلیل رگرسیون چندگانه مشخص نمود که سه متغیر تاثیر معنی‌داری را در میزان مشارکت روستاییان در داشته و در مجموع، ۸۶/۹ درصد از تغییرات سطح و میزان مشارکت روستاییان را پیش بینی نمودند.

واژه‌های کلیدی: مشارکت روستایی، توسعه روستایی، طرح هادی، روستای سنگستان، شهرستان همدان.

مقدمه

فرایند توسعه روستایی مورد توجه قرار گیرد (Mallof, 2000). عمران روستایی با رویکرد مشارکتی، نقش زیربنایی و بنیادی در توسعه همه‌جانبه در جوامع روستایی داشته است. این نقش با فراهم کردن تسهیلات عمومی مانند تامین آب آشامیدنی، حمام و مدرسه برای بهبود وضعیت زندگی روستاییان و با مشارکت آنان می‌تواند قابل تحقق باشد. نتایج سال‌ها تجربه نظام دولتی و بدون توجه به مشارکت مردمی در ایران، بیانگر هدر رفتن سرمایه‌های ملی اعم از مادی و معنوی، هدر

بیشتر صاحب‌نظران توسعه به ویژه توسعه روستایی معتقدند که دستیابی به توسعه پایدار بدون مشارکت آحاد مردم ممکن نیست و بدون تردید با مشارکت مردم دوره گذار توسعه تسهیل، تسریع و کم‌هزینه‌تر می‌شود. تاکید بر استفاده از دانش بومی و توانمندی‌های مردم محلی در رهیافت‌های توسعه موجب شده که مشارکت روستاییان در طرح‌های عمرانی برای تعریف نیازهای اولویت‌دار و حل مسایل مربوط به زندگی مردم محلی در

2014). مجموعاً ۳۸۱۳۱ روستای بالای ۲۰ خانوار در کشور وجود دارد که از این تعداد ۳۰۵۰۵ روستا بالای ۲۰ خانوار دارای طرح مطالعات هادی هستند. در استان همدان ۹۴۱ روستای بالای ۲۰ خانوار وجود دارد که برای تمامی این روستاها طرح مطالعاتی تهیه شده است. با وجود فراوانی تعداد روستاها و گستردگی فعالیت‌های طرح و همچنین ضرورت حضور و مشارکت مردمی در این طرح، شناخت دقیقی از وضعیت مشارکت مردمی در اجرای این طرح‌ها در مناطق روستایی در دست نیست. طرح هادی در روستای سنگستان از سال ۱۳۸۵ شروع شده است. برای شناخت و بررسی مشارکت مردمی در طرح هادی روستایی، در دو فاز بدین شرح در نظر گرفته شده است: فاز اول: (مرحله مطالعاتی و تهیه طرح هادی) مطالعاتی است که معمولاً روستاهای بالای ۱۰۰ خانوار داشته که روستای مربوطه از این مرحله مستثنی نیست و فاز دوم: شامل مراحل مختلف اجرایی طرح هادی از جمله مسئله‌یابی، تصمیم‌گیری و برنامه ریزی، اجرا و نظارت و ارزشیابی می‌باشد که در روستای سنگستان این مراحل عملیاتی شده و به اجرا درآمده است. شواهد موجود نشان می‌دهد که مشارکت مطلوبی توسط مردم محلی در این گونه طرح‌ها صورت نگرفته است. به عبارت ساده‌تر کمیت و کیفیت مشارکت مردمی در وضعیت مطلوبی قرار ندارد. بدیهی است که موانعی برای حضور و مشارکت مردمی وجود داشته و دارد و مجموعه‌ای از عوامل مختلف مانع حضور فعال مشارکت مردم در این‌گونه طرح‌ها گردیده است و شناخت و بررسی آن‌ها موجبات افزایش کمیت و کیفیت مشارکت مردم خواهد شد. بر این اساس، شناسایی وضعیت مشارکت و مهم‌ترین عوامل تاثیرگذار بر میزان مشارکت روستاییان در طرح هادی روستای سنگستان به‌عنوان مسأله اصلی تحقیق مورد بررسی قرار گرفته است. مشارکت مردم در برنامه‌های توسعه و ماهیت عوامل موثر بر آن، یکی از موضوعاتی است که در طی دهه‌های گذشته محل بحث و نظریه‌پردازی محققان علوم اجتماعی بوده و بخش عمده‌ای از پژوهش‌های این حوزه از علوم را به خود اختصاص داده است. مشارکت درگیری ذهنی و عاطفی اشخاص در موقعیت‌های گروهی است که آنان را بر می‌انگیزد تا برای دستیابی به اهداف

رفتن امکانات دولتی و در نهایت نارضایتی روستاییان از دولت و فعالیت‌های عمرانی، ناقص ماندن برخی طرح‌های عمرانی، عدم موفقیت و مداومت در اجرای برخی از این طرح‌ها و عدم احساس مسئولیت افراد مرتبط با این حوزه بوده است. از میان طرح‌های عمرانی روستا، طرح‌های هادی روستایی ویژگی خاصی داشته و از سه‌جنبه دارای اهمیت بیشتری می‌باشند: اول، با توجه به زمان آغاز این طرح‌ها، تهیه و اجرای آن‌ها بیش از ۲۰ سال سابقه یا قدمت دارد؛ دوم، از آن‌جا که طرح‌های هادی در مقیاس روستا تهیه می‌شود، گستره مکانی آن‌ها زیاد است و در تمام نواحی روستایی کشور می‌توان نمونه‌هایی از آن‌ها را یافت. سوم، طرح‌های هادی روستایی محلی‌ترین و موردی‌ترین طرح‌ها محسوب می‌شوند که به‌طور مستقیم با اجتماع روستایی ارتباط دارند (Rezvani, 2002). از این‌رو، اهمیت طرح‌های هادی از یک‌سو و ضرورت مشارکت روستاییان در این طرح‌ها می‌تواند توجیهی مناسب برای مطالعات علمی در این رابطه باشد. زیرا چنین بررسی‌هایی راهکارهای عوامل موثر حضور و مشارکت مادی و معنوی مردم محلی را تبیین نموده و در نتیجه اجرای طرح‌های آتی را اثر بخش‌تر و کارتر نمایند. بنابراین، توسعه طرح‌های عمران روستایی از جمله طرح‌های هادی باعث بهبود شرایط و کیفیت زندگی و معیشت مردم روستایی و ارتقای کارایی زندگی اجتماعی و اقتصادی آنان خواهد شد، که بدیهی است این امر نیازمند مشارکت وسیع روستاییان است. در واقع این راهبرد، با همکاری مردم می‌تواند به‌طور آگاهانه، ارادی و موفقیت‌آمیز از دوران طراحی، برنامه‌ریزی و سرمایه‌گذاری گذر کرده و به شرایط مطلوب پایدار وارد گردد (Amar & Samimi, 2010). این طرح‌ها به‌طور فراگیر در مناطق مختلف کشور قبلاً اجرا شده و یا در حال اجراست. نتایج برخی مطالعاتی که از سوی بنیاد مسکن انقلاب اسلامی در سال ۱۳۹۲ صورت گرفته است، موید عدم توفیق و ناپایداری اغلب طرح‌های توسعه روستایی از جمله طرح هادی روستایی به دلیل فقدان یا مشارکت ضعیف مردم روستایی در مراحل اجرای طرح مذکور در برخی نقاط کشور می‌باشد (Bonyad Maskan,)

تصمیم‌گیری، اجرا، تعمیر، نگهداری و ارزشیابی بررسی کرده است. نتایج

Effati (1992)، عوامل مؤثر در

مشارکت روستاییان در طرح‌های توسعه روستایی بررسی نموده است، نتایج حاصل از تحقیق نشان می‌دهد که بین متغیرهای شغل، استفاده از وسایل ارتباط جمعی، میزان اطلاع از فواید طرح روستایی با میزان مشارکت ارتباط مثبت و معنی‌داری وجود دارد ولی بین امکانات و تأسیسات موجود در روستا، میزان جمعیت، مسافت روستا تا شهر با میزان مشارکت ارتباط وجود داشته است. بر اساس یافته‌های Fthollahi et al. (2007)، از جمله عوامل اجتماعی و فرهنگی مؤثر بر میزان مشارکت روستاییان در طرح‌های عمران روستایی، نوگرایی، تمایل به کارگروهي، اعتماد و انسجام اجتماعی، بیگانگی اجتماعی می‌باشند. مشارکت با در نظر گرفتن عامل اجتماعی و پایگاه مردمی، منجر به ایجاد شخصیتی متکی به خود و استوار و روحیه تعاون و همکاری کننده در افراد جامعه می‌گردد. البته مشارکت پدیده نوین و جدیدی نیست؛ بلکه شرکت مردم در جهت کمک به یکدیگر موضوعی با قدمت طولانی بوده و از جمله جنبه‌های مثبت و اصلی مشارکت است که باعث رشد توانایی‌های انسان، ارتقاء منزلت آدمی و مسئول ساختن افراد در باروری نیروی تصمیم‌گیرنده و عمل کننده می‌شود. وقتی مردم یک جامعه آموخته باشند باید به صورت منسجم مشکلات خود را از سر راه بردارند، احساس اعتماد به نفس و غرور نسبت به توانایی‌های گروهی خود، در حرکت جمعی خواهند کرد (Azkia&Ghafari, 2007). در مطالعه‌ای Ghasemi (2002)، به بررسی عوامل اجتماعی، اقتصادی مؤثر بر میزان مشارکت روستاییان در طرح‌های عمرانی پرداخته است. او شاخص مشارکت را در چهار سطح آگاهی، تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی، اجرا و همکاری و رضایت بررسی کرده است. در تحقیقی Taghavi (2000)، عوامل اقتصادی و اجتماعی مؤثر بر میزان مشارکت روستاییان در طرح‌های عمرانی را بررسی نموده است. وی مشارکت را در ۶ سطح شامل طرح مسئله، تصمیم‌گیری، اجرا، بهره‌برداری، حفظ و نگهداری

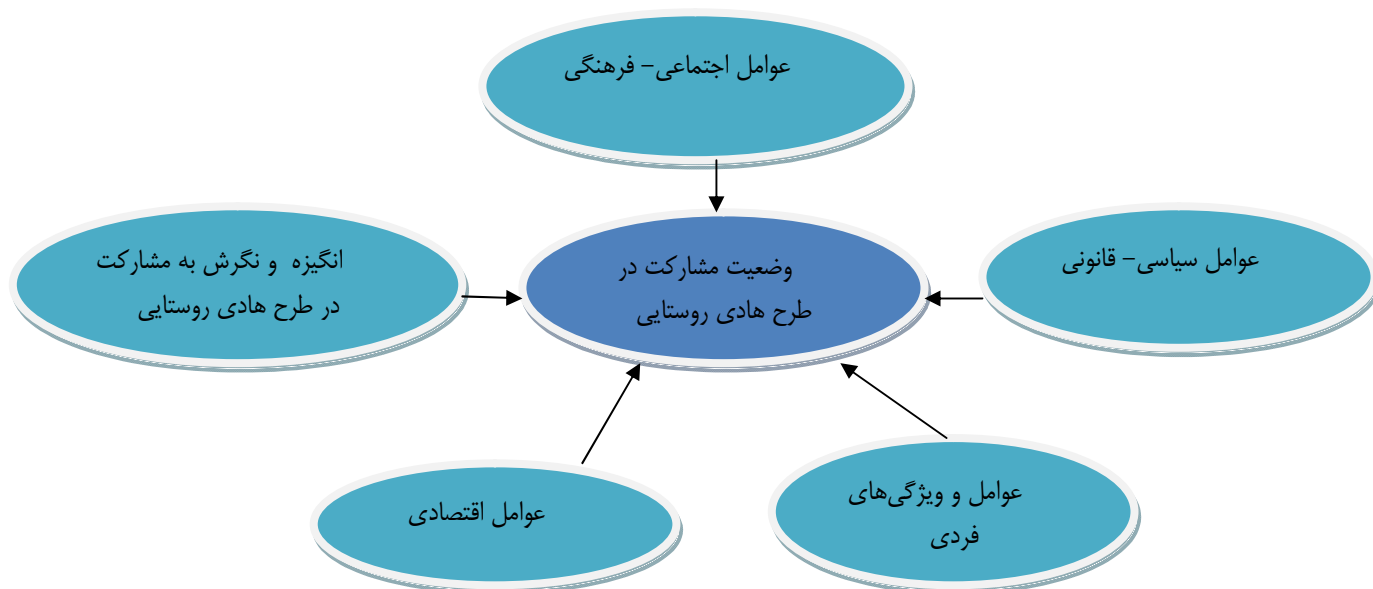
گروهی یاری دهند و در مسئولیت کار شریک شوند. طرح مشارکت به مفهوم عمومی آن از دید بیرو به معنای سهیم شدن در منافع حاصل از یک کار جمعی می‌باشد. بشر موجودی اجتماعی است و بدون شرکت کردن در فعالیت‌های جمعی زندگی او بی‌معنی است. این شکل از مشارکت را که به‌طور کلی بدان اشاره کردیم به‌نوعی می‌توان، مشارکت از روی ضرورت دانست زیرا انسان‌ها در صورتی که به آن دست نزنند حیات جمعی آنان تهدید می‌شود. به مرور و با گسترش برنامه‌های عمران و توسعه روستایی، موضوع مشارکت مردم روستایی نیز در کانون توجه محققان توسعه روستایی قرار گرفت که در نتیجه آن حجم زیادی از مطالعاتی است که در کشورهای مختلف و از جمله کشور ما در زمینه ماهیت مقوله مشارکت مردم و عوامل و زمینه‌های توسعه آن در مناطق روستایی انجام شده است. با توجه به اینکه ساختار این تحقیق با مروری بر مبانی نظری و پیشینه تحقیقات مرتبط با این موضوع تدوین شده است. در این بخش به‌طور خلاصه به نتایج برخی از مطالعات مرتبط با موضوع مشارکت مردم روستایی و به‌طور خاص عوامل مؤثر بر مشارکت مردم بعنوان مسأله اصلی این تحقیق اشاره می‌شود. بر اساس یافته‌های Abdolahi et al. (2005)، مشارکت مردمی در طرح‌ها و برنامه‌های پیرامون توسعه پایدار روستایی تا حد زیادی تحت تاثیر متغیرهایی از قبیل مشوق‌ها، دانش توسعه پایدار و نیازهای آموزشی بوده است. در مطالعه‌ای Arayesh& Hosseini (2011)، عوامل مؤثر بر مشارکت مردم در توسعه پایدار مورد بررسی قرار دادند که نتایج نشان داد که بین متغیرهای سیاسی-قانونی، اجتماعی- فرهنگی، بین متغیرهای اقتصادی و روان‌شناختی با متغیر مشارکت مردمی رابطه وجود دارد. بر اساس یافته‌های Hashemiet al. (2005)، از جمله عوامل اجتماعی و روانی مؤثر بر میزان مشارکت این است که بین متغیرهای سن، وضعیت تاهل، سطح تحصیلات، رضایت از زندگی با میزان مشارکت رابطه و همبستگی معناداری وجود دارد. در مطالعه‌ای Mahmoodian (1993)، میزان و علل مشارکت روستاییان در طرح‌های عمرانی مورد بررسی قرار داده است، وی شاخص مشارکت را در چهار سطح

عامل اقتصادی و توجه به منافع و مزایای حاصل از آن برای مخاطبان و به خصوص ایجاد رفاه اقتصادی را می‌بایست به‌عنوان یک عامل موثر بر مشارکت افراد در برنامه‌های توسعه، مهم شمرد و در طراحی و تدوین این برنامه‌ها به آن‌ها توجه نمود تا بتوان مشارکت مردم در برنامه‌های توسعه را تا حد زیادی تقویت نمود. جذب - مشارکت‌های مردمی در طرح‌های عمرانی و اقتصادی بستگی زیادی به امکانات و توانایی‌های اقتصادی مردم دارد. در روستاهایی که از نظر اقتصادی و امکانات رفاهی در پایین‌ترین درجه محرومیت قرار دارند نمی‌توان انتظاری جهت همکاری و مشارکت داشت. مشارکت در سطوح پایین و روستایی زمانی امکان‌پذیر است که در سطوح محلی و منطقه‌ای منافع و مصالح محلی به‌طور عادلانه در نظر گرفته شود (Koochi&Taghavi, 2003). اکثر طرح‌ها و پروژه‌های انجام شده در بسیاری از کشورها، عامل فقر اقتصادی را یکی از موانع عمده مشارکت مردم می‌دانند، علاوه بر آن فقر و محرومیت گروه‌های روستایی منجر به کم‌رنگ شدن اثرات تلاش‌های آن‌ها و کم شدن میزان دخالت و شرکت آنان در تصمیم‌گیری و اجرا می‌گردد. بنابراین جریان مشارکت علاوه بر مساعد بودن زمینه اقتصادی، می‌تواند با اجرای طرح‌ها و پروژه‌های عمرانی در روستا موجب تقویت بنیه اقتصادی مردم روستا گردد (Jafarnia, 2012). در مطالعه‌ای Huntington (1996)، منزلت اجتماعی بالاتر، پویایی و احساس گروهی را زمینه شکل‌گیری مشارکت سیاسی، اجتماعی موثر می‌داند. مشارکت در سطوح محلی و روستایی نشانگر وجود نظام سیاسی دموکراتیک و نظام برنامه‌ریزی غیر متمرکز است. علاوه بر آن به‌منظور برقراری نظام مشارکتی-منطقی در روستاها باید تغییراتی در ساختار سیاسی-اقتصادی روستاها به وجود آورد تا بتوان نهاد مشارکتی مناسبی طراحی و به‌مورد اجرا گذاشت. شرایط ایجاد این کار با پیروزی انقلاب اسلامی و تحقق جمهوری اسلامی و مردم سالاری دینی و دخالت هرچه بیشتر مردم در سرنوشت خودشان از طریق انتخابات شوراهای اسلامی به نحو مناسبی برای تحقق مشارکت به وجود آمده است (Habibi et al., 2009).

طرح‌های عمرانی بررسی نموده است. در تحقیقی Khani&Ahmadi (2011)، عوامل موثر بر میزان مشارکت در برنامه‌های اقتصادی-اجتماعی را بررسی نمودند. نتایج نشان داد که با ارتقای سطح تحصیلات، انتظارات آن‌ها از مشارکت در برنامه‌ها نیز افزایش می‌یابد و هر قدر میزان مشارکت اقتصادی بالاتر رود میزان مشارکت در برنامه‌ها نیز افزایش می‌یابد و بالعکس. در مطالعه‌ای Taher khani& Gharani Ara (2006)، به بررسی عوامل موثر بر گرایش روستاییان به میزان مشارکت پرداخته‌اند. عوامل تاثیرگذار بر مشارکت اقتصادی، اجتماعی و محیطی روستاییان متمایز نیست و عوامل موثر بر مشارکت هم از عوامل موثر بر ایجاد انگیزه در افراد برای تمایل به انجام کارهای گروهی و هدفمند اجتماعی-اقتصادی تاثیر می‌پذیرند. در مطالعه‌ای Lipset (1998)، در کشورهای مختلف، به عوامل اجتماعی افرادی که مشارکت بیشتری دارند پرداخته است. این عوامل عبارتند از: منزلت اجتماعی بالا، متاهل بودن، فعالیت سیاسی، درآمد بالا، تحصیلات بالا، شغل بهتر می‌باشند. بر اساس نتایج موثر بر تشکیل و رشد جنبش‌های مشارکت مردم شامل رشد نیروی کار، نامتعادل بودن نوسازی در جامعه و توسعه ارتباطات می‌باشند. بر اساس یافته‌های Swanson (2001)، برنامه‌های توسعه نتایجی چون کاهش زحمات و بهبود وضع مادی و دارا بودن منافع عملی برای مخاطبان خود را داشته باشد با مشارکت بیشتر آنان همراه خواهد شد. در مطالعه‌ای Ritrzer (1995)، از جمله عوامل موثر بر گرایش مردم در برنامه‌های توسعه را مزیت نسبی نوآوری‌های پیشنهاد شده در این برنامه‌ها می‌داند. بر اساس یافته‌های میسرا هرچه منافع و مزایای برنامه‌ای که مردم در آن مشارکت می‌کنند بیشتر باشد میزان مشارکت آنان افزایش خواهد یافت. همان‌طور که از نظرات این افراد بر می‌آید عوامل اقتصادی نظیر پاداش و مزایا، کاهش هزینه‌ها، کاهش زحمات، بهبود وضعیت مادی، دارا بودن منافع عملی، ایجاد نوآوری با مزیت نسبی و افزایش درآمد می‌توانند از جمله عوامل مهم و موثر برای مشارکت مردم در برنامه‌های توسعه روستایی باشند، به‌طوری که می‌توان

مشارکت و واکاوی مهم‌ترین عوامل تاثیر گذار بر مشارکت روستاییان در طرح‌های هادی روستای سنگستان پرداخته شود. لذا، با توجه به جمع‌بندی تمام مطالب فوق، مجموعه عوامل موثر بر مشارکت به پنج دسته عوامل فرهنگی-اجتماعی، عوامل اقتصادی، انگیزه و نگرش نسبت به مشارکت، عوامل و ویژگی‌های فردی و عوامل سیاسی-قانونی تقسیم‌بندی گردیدند. بر مبنای آنچه در مورد وضعیت مشارکت و عوامل موثر بر آن ذکر شد، چهارچوب مفهومی این مطالعه به صورت شکل (۱) در نظر گرفته شد.

با بررسی ادبیات مرتبط با مشارکت و توسعه روستایی می‌توان دریافت که هدایت، توسعه و تقویت جریان مشارکت مردم در فرایند برنامه‌های توسعه روستاها، متاثر از مجموعه‌ای از عوامل و مولفه‌ها در سطوح خرد و کلان و نیز مداخله‌گری هدفمند و موثر سازمان‌ها و نهادهای ذیربط برای زمینه‌سازی و ظرفیت-سازی مناسب برای جلب مشارکت و بهره‌گیری از توانمندی‌های گروه‌های مختلف مردمی می‌باشد. بر همین اساس در چارچوب مفهومی این تحقیق سعی شده است با نوعی تحلیل علمی به بررسی وضعیت

شکل ۱- چارچوب مفهومی تحقیق

سازماندهی نبود. لذا از پرسش‌نامه به‌عنوان ابزار اصلی تحقیق استفاده شد. سوالات پرسش‌نامه بر مبنای مطالعات نظری و مرور پیش‌نگاشته‌های مرتبط با موضوع و مشتمل بر گویه‌هایی برای سنجش نگرش مردم نسبت به مشارکت در طرح‌های عمرانی و گویه‌های مربوط به وضعیت مشارکت مردم تدوین شد. روایی ابزار تحقیق با استفاده از نظرات گروهی صاحب‌نظر مرکب از کارشناسان با تجربه در امور عمران روستایی بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان همدان و محققان و اعضای هیئت علمی توسعه روستایی در دانشگاه بوعلی سینا بررسی و با نظرت اصلاحی آنها پرسش‌نامه نهایی تهیه شد. برای تعیین پایایی ابزار سنجش این تحقیق، پس از

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر با هدف بررسی وضعیت مشارکت روستاییان و عوامل موثر بر آن در طرح هادی روستایی در سال ۱۳۹۳ به‌صورت پیمایشی انجام شده است. علاوه بر بررسی عمیق مبانی نظری و مطالعات کتابخانه-ای و اسنادی، داده‌های مورد نیاز از طریق پرسش‌نامه‌ای محقق ساخته جمع‌آوری شده است. با توجه به اینکه در این تحقیق نیاز به برخی داده‌ها و اطلاعات در مورد وضعیت نگرش (۲۰ گویه)، انگیزه (۱۷ گویه) و وضعیت مشارکت افراد در طرح‌های هادی (۳۵ گویه) وجود داشت و بطور معمول گردآوری اینگونه داده‌ها به شیوه‌هایی مانند مشاهده و مصاحبه به‌راحتی امکانپذیر و قابل

نتایج و بحث

ویژگی‌های فردی پاسخگویان

با توجه به یافته‌های تحقیق، سن روستاییان مورد مطالعه بین ۱۵ سال تا ۷۲ سال متغیر است (میانگین ۳۳/۵۶، انحراف معیار ۱۴/۱۴۹). در ارتباط با تحصیلات جامعه آماری تحقیق اکثریت افراد مورد مطالعه (۵۴/۶ درصد) دارای تحصیلات دبیرستانی و دیپلم می‌باشند. توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب شغل اصلی در جدول (۱) نشان می‌دهد که اکثریت دارای شغل آزاد (۴۲ درصد) می‌باشند و ۴۴ درصد از (اکثریت) پاسخگویان نیز منبع درآمد اصلی خانوار آنها وابسته به مشاغل آزاد بوده و مابقی روستاییان از راه کشاورزی و کارمندی امرار معاش می‌کنند. بیشتر افراد در روستا (-) ۴۴ درصد) شغل اصلی خود را شغل آزاد عنوان نموده‌اند و تمایل چندانی به مشاغل دولتی ندارند. همچنین در ارتباط با شغل فرعی، ۶۷/۳ درصد از پاسخگویان به مشاغل و فعالیت‌های غیرکشاورزی از جمله قصابی، راننده، باتری‌سازی ماشین، مشاور املاک و سایر موارد اشتغال داشته‌اند و ما بقی یعنی ۳۲/۷ درصد تنها به کار کشاورزی مشغول بوده‌اند. این موضوع نشان دهنده توسعه مشاغل غیر کشاورزی یا اقتصاد غیر زراعی در منطقه می‌باشد. بنابراین بیشتر روستاییان منبع اصلی درآمدشان از راه آزاد می‌باشد. توزیع فراوانی نوع مالکیت اراضی روستاییان نیز نشان دهنده این است که اکثریت ۶۱/۳ درصد دارای مالکیت خصوصی می‌باشند. اکثریت پاسخگویان (۴۷/۶ درصد) نیز تمایل زیادی با ماندگاری در روستا را دارند. کل سطح زیرکشت روستاییان مورد مطالعه ۳/۸۳ هکتار است و اکثریت روستاییان (۷۹/۳ درصد) دارای اراضی کمتر از ۵ هکتار می‌باشد. سطح اراضی آبی تحت مالکیت افراد مورد بررسی به‌طور متوسط ۳/۱۱ هکتار است. بیشترین فراوانی مربوط به روستاییانی است که کمتر از ۱ هکتار از اراضی آبی را کشت می‌کنند. میانگین سطح اراضی دیم نیز در جامعه مورد مطالعه ۰/۷۷ هکتار است. اطلاعات حاصله مبین آن است که مزارع دیم سهم کمتری از زمین کشاورزان را به خود اختصاص داده است. بیشتر روستاییان کمتر از ۱ هکتار محصولات را به صورت دیم کشت نموده‌اند، کمترین فراوانی مربوط به کشاورزانی است که بین ۵/۱ تا ۱۰ هکتار سطح اراضی دیم دارند.

روایی سنجی توسط اساتید مربوط ۳۰ پرسشنامه از جامعه آماری مورد مطالعه در مرحله پیش‌آزمون تکمیل گردد. همچنین در پرسشنامه جای مناسبی برای پاسخ-دهندگان منظور شد تا توصیه‌های خود را برای بهبود پرسشنامه اظهار کنند. در این پژوهش ویژگی‌ها و شرایط روستاییان نظیر ویژگی‌های فردی، اقتصادی، کشاورزی و همچنین میزان مشارکت روستاییان در مراحل مختلف طرح هادی و نگرش افراد نسبت به مشارکت در طرح هادی، مورد بررسی و مقایسه قرار گرفته است. روایی ابزار تحقیق با استفاده از نظرات جمعی کارشناسان بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان همدان و تعدادی از استادان دانشگاهی مورد تأیید قرار گرفت. سنجش میزان پایایی گویه‌های پرسشنامه نیز به شیوه محاسبه ضریب آلفای کرونباخ انجام شد که ضریب بدست آمده برای گویه‌های مرتبط با مشارکت روستاییان در طرح هادی روستایی در حد ۰/۹۱ بدست آمد. جامعه آماری پژوهش حاضر را ۴۸۳ نفر از مردان روستایی سرپرست خانوار ساکن در روستای سنگستان، تشکیل دادند. تعداد نمونه‌ها با استفاده از فرمول کوکران ۱۵۰ نفر تعیین و نمونه‌ها به شیوه نمونه‌گیری تصادفی نظام‌مند در روستای محل اجرای طرح به‌صورت ذیل انتخاب شدند. در بخش توصیف داده‌ها از آماره‌های توصیفی فراوانی، درصد، انحراف معیار، واریانس، میانگین بهره گرفته شده و از تحلیل رگرسیون به‌منظور سنجش متغیر وابسته استفاده شده است.

n-حجم نمونه

N-حجم جامعه

t-ضریب اطمینان قابل قبول (۲-۱/۹۶-t)

d-دقت احتمالی مطلوب

s-پیش برآورد واریانس متغیر جامعه که برابر با ۰/۷۶-۳ بدست آمد.

$$n = \frac{483 \times (1/96)^2 \times (3/76)^2}{483 \times (0.5)^2 + (1/96)^2 \times (3/76)^2} =$$

جدول ۱- ویژگی‌های فردی روستاییان

متغیر	فراوانی	درصد	ملاحظات
سن	کمتر از ۲۰ سال	۲۲ / ۷	میانگین = ۳۳/۵۶ انحراف معیار = ۱۴/۱۴۹
	۲۱ تا ۳۰ سال	۴۱	
	۳۱ تا ۴۰ سال	۳۹	
	۴۱ تا ۵۰ سال	۱۴	
	۵۱ تا ۶۰ سال	۱۳	
	۶۰ سال به بالا	۹	
میزان سواد	بی سواد	۲	نما = دبیرستان و دیپلم
	ابتدایی	۳	
	راهنمایی	۱۵	
	دبیرستان	۴۱	
	دیپلم	۴۱	
	فوق دیپلم	۳۴	
شغل اصلی	لیسانس و بالاتر	۱۳	نما = آزاد
	معلم	۷	
	کارمند	۲۹	
	بازنشسته	۱۳	
	آزاد	۶۳	
	دانشجو	۱۴	
منبع درآمد خانوار	محصل	۲۴	نما = آزاد
	کارمندی	۶۱	
	کشاورزی	۲۳	
	آزاد	۴۴	
نوع مالکیت اراضی	خصوصی	۹۲	نما = خصوصی
	عمومی	۷	
	وقفی	۲	
	سایر	۴۹	
میزان تمایل به ماندگاری در روستا	هیچ	۳۴	نما = زیاد
	کم	۱۹	
	متوسط	۲۷	
	زیاد	۷۰	
سطح اراضی کشاورزی	کمتر از ۵ هکتار	۱۱۹	نما = کمتر از ۵ هکتار
	۵-۱۰ هکتار	۲۰	
	۱۰-۱۵ هکتار	۴	
	۱۵-۲۰ هکتار	۶	
	۲۰ هکتار به بالا	۱	

ماخذ: نتایج تحقیق

- نگرش نسبت به مشارکت در طرح هادی روستایی

به منظور بررسی نگرش روستاییان نسبت به مشارکت مردمی در طرح هادی روستایی یک بخش

حاوی ۲۰ سوال با طیف پنج گزینه‌ای لیکرت در نظر گرفته شد. امتیاز دهی به طیف مذکور بدین صورت بود که برای سوالات منفی کاملاً موافقم-۱، موافقم-۲، نظری

طرح هادی داشتند و ایرادات و نواقص را به مجریان ارایه می‌کنند" مخالف بودند و ۲۶ درصد از افراد با گویه مورد نظر موافق بوده اند. همچنین، از نتایج جدول (۲)، می‌توان دریافت که گویه "مردم هر وقت نیاز باشد-کمک‌ها را به مجریان طرح می‌دهند" با کمترین ضریب تغییرات (۰/۳۰۰)، دارای بیشترین اهمیت بوده و در اولویت اول قرار گرفته است. همچنین گویه‌های "رهبران محلی در اجرای طرح هادی مشارکت دارند"، "مجریان از سرمایه مالی و پولی مردم در اجرای طرح هادی بهره زیادی می‌برند" در اولویت‌های بعدی قرار گرفته‌اند. بر طبق اطلاعات به‌دست آمده گویه "مردم نظارت دقیق بر اجرای طرح هادی داشتند و ایرادات و نواقص را به مجریان ارائه می‌کنند" با بیشترین ضریب تغییرات (۰/۵۰۰)، در اولویت آخر قرار گرفته است (جدول ۲).

ندارم-۳، مخالفم-۴، کاملاً مخالفم-۵ و برای سوالات مثبت کاملاً موافقم-۵، موافقم-۴، نظری ندارم-۳، مخالفم-۲، کاملاً مخالفم-۱ در نظر گرفته شد. بر اساس جدول ۲، از میان ۱۵۰ نفر از روستاییان (۴۵/۳ درصد) با گویه "شورای ده و دهیار در اجرای طرح مشارکت دارند" موافق بوده‌اند و ۲۲ درصد با این گویه مخالف بوده‌اند. در رابطه با گویه "مجریان طرح هادی از حضور و توان مردم استفاده ابزاری می‌کنند" (۴۸/۷ درصد) از پاسخگویان با پاسخ موافقم و کاملاً موافقم اظهار نظر کرده‌اند و ۳۰/۷ درصد نیز با این گویه مخالف بوده‌اند. در رابطه با گویه "دولت به نظرات و انتقادات مردم در نحوه اجرای طرح هادی توجهی ندارد" (۵۱/۴ درصد) از افراد با پاسخ مخالف و کاملاً مخالف پاسخگو بوده‌اند و ۲۶ درصد از آن‌ها با گویه مورد نظر موافق بوده‌اند. ۵۱/۴ درصد از روستاییان با گویه "مردم نظارت دقیق بر اجرای

جدول ۲- نگرش پاسخگویان نسبت به مشارکت در طرح هادی

CV	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین* رتبه	کاملاً موافقم (%)	موافقم (%)	نظری ندارم (%)	مخالفم (%)	کاملاً مخالفم (%)	گویه‌ها
۱	۰/۳۰۰	۰/۹۶۴	۳/۲۱	۱۲	۱۸	۵۳/۳	۱۲	۴/۷	مردم نیاز باشد کمک‌ها را به مجریان طرح می‌دهند
۲	۰/۳۲۱	۱/۰۸۳	۳/۳۷	۱۶/۷	۲۸	۳۶	۱۴	۵/۳	رهبران محلی در اجرای طرح مشارکت دارند
۳	۰/۳۴۵	۱/۱۳۸	۳/۲۹	۱۸/۷	۱۹/۳	۴۲/۷	۱۱/۳	۸	جریان از سرمایه مالی مردم در اجرای طرح بهره می‌برند
۴	۰/۳۶۰	۱/۱۲۱	۳/۱۱	۸/۷	۳۰/۷	۳۶	۱۲/۷	۱۲	مجریان طرح از نیروی کار فیزیکی مردم استفاده نمودند
۵	۰/۳۶۳	۱/۱۹۳	۳/۲۸	۱۶	۲۹/۳	۳۲/۷	۱۰/۷	۱۱/۳	شورای ده و دهیار در اجرای طرح مشارکت دارند
۶	۰/۳۶۴	۱/۱۱۸	۳/۰۷	۱۰	۲۶	۳۵/۳	۱۸/۷	۱۰	مردم محلی در جریان هزینه‌ها طرح قرار دارند
۷	۰/۳۶۵	۱/۱۶۵	۳/۱۶	۱۲/۷	۲۷/۳	۳۴/۷	۱۴	۱۱/۳	مردم محلی با ارائه نظرات خود مجریان را کمک می‌کنند
۸	۰/۳۸۴۱	۱/۱۸۷	۳/۰۹	۱۵/۳	۱۷/۳	۳۹/۳	۱۶/۷	۱۱/۳	مجریان دنبال اهداف و مقاصد دولتی بودند تا نیازهای مردم
۹	۰/۳۸۷	۱/۲۴۷	۳/۲۲	۱۶	۳۱/۳	۲۲/۷	۱۸/۷	۱۱/۳	دولت طی جلسات اطلاعات طرح به شورای روستا دادند
۱۰	۰/۳۸۸	۱/۲۲۳	۳/۱۵	۱۶	۲۴/۷	۲۷/۳	۲۲	۱۰	مردم کلیه تصمیمات مجریان را بی‌چون و چرا می‌پذیرند
۱۱	۰/۴۰۶	۱/۱۶۸	۲/۸۷	۹/۳	۱۸/۷	۳۶/۷	۲۰	۱۵/۳	دولت وظیفه دارد خودش طرح توسعه روستا را انجام دهد
۱۲	۰/۴۱۲	۱/۱۴۲	۲/۷۷	۵/۳	۲۱/۳	۳۷/۳	۱۷/۳	۱۸/۷	دولت تمایلی به مشارکت مردم در چنین طرح‌هایی ندارد

ادامه جدول شماره (۲)

گویه‌ها	کاملاً مخالفم (%)	کاملاً موافقم (%)	مخالقم (%)	نظری ندارم (%)	موافقم (%)	کاملاً موافقم (%)	میانگین رتبه*	انحراف معیار	ضریب تغییرات	CV
مردم انگیزه مشارکت در طرح‌های توسعه روستایی ندارند	۱۶/۷	۲۰	۳۵/۳	۲۰	۸	۲/۸۳	۱/۱۶۹	۰/۴۱۳	۱۳	
دولت به نظرات مردم در اجرای طرح توجهی ندارد	۱۰/۷	۴۰/۷	۲۲/۷	۱۷/۳	۸/۷	۲/۷۳	۱/۱۳۵	۰/۴۱۵	۱۴	
دولت اجرای طرح را از قبل بدون اطلاع مردم طراحی کرده	۱۴/۷	۲۶	۲۳/۳	۲۴	۱۲	۲/۹۳	۱/۲۵۴	۰/۴۲۷	۱۵	
مردم هیچ نقشی در نیاز به اجرای طرح ندارند	۲۰/۷	۱۸	۲۹/۳	۲۰/۷	۱۱/۳	۲/۹۱	۱/۳۱۶	۰/۴۵۲۲	۱۶	
مردم در تصمیم‌گیری برای اجرا طرح نقشی زیادی ندارند	۲۱/۳	۱۶/۷	۲۱/۳	۳۰/۷	۱۰	۲/۸۴	۱/۲۸۵	۰/۴۵۲۴	۱۷	
مردم اطلاعات دربار موضوعیت روستا و نقشه به مجریان ندادند	۱۶	۳۰/۷	۲۲/۷	۱۶/۷	۱۴	۲/۸۲	۱/۲۸۵	۰/۴۵۵	۱۸	
دولت نیاز و ضرورت اجرای طرح را تشخیص دهد مردم نظارت دقیق بر اجرای طرح هادی داشتند و ایرادات و نواقص را به مجریان ارائه می‌کنند	۲۴	۲۲/۷	۱۶	۲۲/۷	۱۴/۷	۲/۸۹	۱/۳۸۳	۰/۴۷۸	۱۹	
	۱۰/۷	۴۰/۷	۲۲/۷	۱۷/۳	۸/۷	۲/۸۱	۱/۴۰۷	۰/۵۰۰	۲۰	

* کاملاً مخالفم=۱ مخالفم=۲ نظری ندارم=۳ موافقم=۴ کاملاً موافقم=۵

-مشارکت روستاییان در طرح هادی

در این تحقیق به منظور سنجش زمینه‌های مشارکت روستاییان در طرح هادی روستایی از ۳۵ گویه استفاده شده است که در این بخش مورد ارزیابی قرار گرفته‌اند. میانگین رتبه‌های گویه‌های بررسی شده در جدول (۳) نشان‌دهنده این نکته است که روستاییان سطح مشارکت فعال و بالایی در طرح هادی روستا نداشته‌اند. بر پایه محتویات جدول، "مشارکت در تصمیمات برنامه‌ریزی و روش اجرای طرح هادی"، "ارایه مشورت و راهنمایی به مجریان طرح هادی" و "معرفی مسایل و مشکلات روستا به مجریان طرح هادی"

روستای خویش "پایین‌ترین مولفه‌ها را در زمینه مشارکت مردمی به خود اختصاص داده‌اند. در این رابطه، "ارزیابی و تحلیل مشکلات شبکه معابر و امکان سنجی میزان ضرورت اصلاح و تعریض معابر"، "معرفی ویژگی‌های جمعیتی روستا نظیر تعداد و بعد خانوار و"، "تامین مواد و مصالح مورد نیاز اجرای طرح هادی" اولویت‌های اول تا سوم در مشارکت بیشتر مردمی به خود اختصاص داده‌اند و به‌عنوان مهم‌ترین عوامل تعیین‌کننده مشارکت روستاییان در طرح هادی به شمار می‌روند.

جدول ۳- مشارکت مردم در طرح هادی روستای

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین رتبه ای	مشارکت در طرح هادی
۱	۰/۳۶۱	۰/۹۳۵	۲/۵۹	ارزیابی و تحلیل مشکلات شبکه معابر
۲	۰/۳۸۵	۱/۱۱۴	۲/۸۹	معرفی ویژگی های جمعیتی روستا
۳	۰/۳۸۵۱	۱/۰۸۳	۲/۸۱	تامین مواد و مصالح برای طرح
۴	۰/۳۸۸	۱/۰۷۲	۲/۷۶	تامین فضا و زمین برای اجرای طرح
۵	۰/۳۹۲	۱/۰۸۰	۲/۷۵	تامین تجهیزات و ابزار و ادوات
۶	۰/۴۰۰	۱/۱۳۰	۲/۸۲	کنترل بر مراحل اجرایی طرح
۷	۰/۴۰۱	۱/۰۸۵	۲/۷۰	مشورت فکری برای اجرای طرح
۸	۰/۴۱۰	۱/۲۱۴	۲/۹۶	کمک به توسعه و تعریض معابر
۹	۰/۴۱۱	۱/۱۱۸	۲/۷۲	تامین نیروی کار فیزیکی (بدون دستمزد)
۱۰	۰/۴۱۴	۱/۱۴۱	۲/۷۵	کمک به تامین منابع مالی و سرمایه
۱۱	۰/۴۱۷	۱/۱۴۴	۲/۷۴	کنترل بر منابع مصرفی طرح ، بودجه و..
۱۲	۰/۴۱۷	۱/۲۰۷	۲/۸۹	شناسایی اوضاع اقتصادی روستا
۱۳	۰/۴۲۵	۱/۰۷۳	۲/۵۲	مشارکت اسمی در مطالعه طرح هادی
۱۴	۰/۴۲۶	۱/۲۷۴	۲/۹۹	بررسی امکانات بالقوه روستا
۱۵	۰/۴۳۲	۱/۲۴۷	۲/۸۸	معرفی موقعیت های روستا به مجریان طرح
۱۶	۰/۴۳۶۰	۱/۲۱۷	۲/۷۹	ارزیابی میزان فرسودگی بافت روستا
۱۷	۰/۴۳۶۲	۱/۱۹۱	۲/۷۳	تعیین کاربری های مختلف اراضی
۱۸	۰/۴۴۱	۱/۱۸۷	۲/۶۹	مشارکت در تصمیم گیری های اولیه..
۱۹	۰/۴۴۵	۱/۱۶۸	۲/۶۲	بررسی و نظارت بر مراحل اجرایی
۲۰	۰/۴۴۷	۱/۲۶۶	۲/۸۳	تامین مواد غذایی برای مجریان طرح
۲۱	۰/۴۵۰۱	۱/۱۰۹	۲/۴۶	مشارکت واقعی در مرحله مطالعه طرح
۲۲	۰/۴۵۰۸	۱/۲۳۸	۲/۷۵	شناسایی نقاط قوت، نقاط ضعف و..
۲۳	۰/۴۵۲	۱/۱۹۴	۲/۶۴	بررسی و ارزیابی نتایج و اثرات طرح
۲۴	۰/۴۵۳	۱/۲۱۲	۲/۶۷	مشارکت در بررسی مشکلات و...
۲۵	۰/۴۵۸	۱/۲۲۰	۲/۶۶	اولویت بندی خطر بروز سوانح طبیعی
۲۶	۰/۴۶۱	۱/۲۸۸	۲/۷۹	تامین انرژی (برق) برای اجرای طرح
۲۷	۰/۴۶۸	۱/۱۹۱	۲/۵۴	تامین نیروی کار فیزیکی (با دستمزد)
۲۸	۰/۴۶۹	۱/۳۲۸	۲/۸۳	تامین منابع آب برای اجرای طرح
۲۹	۰/۴۷۱	۱/۲۴۴	۱/۶۴	معرفی بافت، شکل روستا به مجریان طرح
۳۰	۰/۴۷۴	۱/۲۸۷	۱/۷۱	معرفی اوضاع روستا به مجریان طرح هادی
۳۱	۰/۴۸۰	۱/۳۸۸	۲/۸۹	تعیین محدوده اراضی کشاورزی
۳۲	۰/۴۸۲	۱/۰۷۵	۲/۲۳	معرفی و تهیه نقشه ها به مجریان طرح
۳۳	۰/۴۷۹	۱/۲۱۸	۲/۴۵	مشارکت در تصمیمات برنامه ریزی
۳۴	۰/۴۹۸	۱/۱۷۷	۲/۳۶	ارائه مشورت و راهنمایی به مجریان
۳۵	۰/۵۴۱	۱/۱۹۶	۲/۲۱	معرفی مسائل به مجریان طرح هادی

متوسط، خوب و خیلی خوب دسته بندی گردید. خلاصه نتایج در جدول (۴) ارائه شده است.

A < Mean - St.d : A -

Mean - St.d < B < Mean: B-

Mean < C < Mean + St.d: C-

D > Mean + St.d: D-

-وضعیت مشارکت روستاییان در طرح هادی روستایی
به منظور گروه بندی وضعیت مشارکت افراد مورد مطالعه در طرح هادی روستایی از روش "فاصله انحراف معیار از میانگین" استفاده شده است. همان طور که از روابط زیر پیداست با استفاده از پارامترهای میانگین و انحراف معیار، وضعیت مشارکت روستاییان در طرح هادی روستایی را مطالعه و در قالب چهار طبقه ضعیف،

جدول ۴- توزیع فراوانی گروه بندی وضعیت مشارکت روستاییان در طرح هادی با توجه به امتیاز کسب شده

امتیاز	وضعیت مشارکت افراد	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
کمتر از ۹۱/۹۱	ضعیف	۷۳	۴۸/۷	۴۸/۷
۹۱/۹۱ - ۹۴/۲۶	متوسط	۹	۶	۵۴/۷
۹۴/۲۶ - ۹۶/۶۱	خوب	۳	۲	۵۶/۷
بالاتر از ۹۶/۶۱	خیلی خوب	۶۵	۴۳/۳	۱۰۰
جمع		۱۵۰	۱۰۰	
میانگین: ۹۴/۲۶	انحراف معیار: ۲/۳۵	کمینه: ۳۵	بیشینه: ۱۵۲	

میزان مشارکت نیز افزایش خواهد یافت که Mansoorian, (2010) Noroozi & Bakhtiyari, (2010)، نیز در مطالعه خود نشان دادند که هرچه انگیزه افراد برای شرکت در طرح هادی بیشتر شود مشارکت نیز افزایش می یابد. Ajzen & BayenAlavi Tabar, (2001)، Azizi Jafari, Senobar, (2014) Poor et al (2013) Lagroodi Sakhaee, (2010)، در مطالعه خود به نتایج مشابهی دست یافتند. نکته مهم و قابل تامل اینکه یافته های تحقیق نشان می دهد همبستگی معنی داری بین سن و میزان مشارکت روستاییان طرح هادی روستایی وجود ندارد. همچنین، بین میزان مشارکت روستاییان در طرح هادی، میزان تحصیلات و نگرش به مشارکت در طرح نیز رابطه معنی داری وجود ندارد. به عبارت دیگر، میزان مشارکت مردم در طرح هادی روستایی تحت تأثیر متغیرهایی نظیر سن، نگرش به مشارکت در طرح و سطح تحصیلات مردم نمی باشد. این یافته ها صرفاً با نتایج Roomery (2002)، هم-خوانی دارد. در مجموع در ارتباط با نگرش می توان گفت که به دلیل معنا دار نشدن رابطه بین متغیر نگرش و متغیر میزان مشارکت روستاییان در طرح هادی، وضع نگرش مردم نسبت به مشارکت در طرح هادی روستایی

بنابراین، افرادی که نمره کمتر از ۹۱/۹۱ کسب کرده اند، دارای مشارکت ضعیف، افراد با نمره ۹۴/۲۶ - ۹۱/۹۱ دارای مشارکت متوسط، افراد با نمره ۹۶/۶۱ - ۹۴/۲۶ دارای مشارکت خوب و افراد با نمره بالاتر از ۹۶/۶۱ دارای مشارکت خیلی خوب در طرح هادی می باشند. با توجه به داده های جدول (۴)، از آن جایی که بیشترین فراوانی (۴۸/۷ درصد) مربوط به گروه اول (کمتر از ۹۱/۹۱) است، بنابراین، مشارکت روستاییان در طرح هادی روستایی ضعیف می باشد.

رابطه بین متغیرهای منتخب و میزان مشارکت روستاییان در طرح هادی روستایی

به منظور شناسایی عوامل موثر بر میزان مشارکت روستاییان در طرح های هادی روستایی، از ضرایب همبستگی استفاده شد که یافته های تحقیق نشان می دهد که بین میزان مشارکت روستاییان در طرح هادی و تمایل به ماندگاری در روستا رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد. بدین معنی که با بالا رفتن تمایل ماندگاری در روستا به همان نسبت هم مشارکت افراد در طرح هادی بیشتر می شود. به علاوه، بین میزان مشارکت در طرح هادی و انگیزه به مشارکت در طرح هادی رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد، بنابراین می توان نتیجه گرفت، هرچه انگیزه مشارکت طرح بیشتر می شود،

بیشتر این موضوع نشان داد که کارمندان به میزان بیشتری در طرح‌ها مشارکت دارند، به دلیل اینکه این طرح‌های ماهیت دولتی دارند و کارمندان وابسته به دولت هستند؛ به نسبت دیگر مشاغل مشارکت بیشتری دارند. shally (2009) و Pawel (2002) نیز در مطالعه خود به نتایج مشابهی دست یافتند.

در سطح پایینی ارزیابی گردید که نتایج Roomery (2002)، این یافته را تایید می‌کند. همچنین، از نقطه نظر پاسخگویان، بین منبع اصلی درآمد خانوار و میزان مشارکت افراد در طرح هادی تفاوت معنی‌دار و مثبتی با استفاده از آزمون کروسکال در سطح معنی داری ۰/۰۰۴ و مقدار محاسبه شده ۲۳۵/۱۱ حاصل شد. بررسی

جدول ۵- ضرایب همبستگی میزان مشارکت روستاییان در طرح هادی و متغیرهای تحقیق

متغیر پیش بین	جنس متغیر	متغیر ملاک	آزمون مورد استفاده	مقدار محاسبه شده	سطح معنی داری
سن	فاصله ای	میزان مشارکت در طرح هادی	کندال	۰/۱۵۸	۰/۰۵۳
میزان تحصیلات	ترتیبی	میزان مشارکت در طرح هادی	اسپیرمن	۰/۰۲۲	۰/۷۸۷
تمایل به ماندگاری در روستا	ترتیبی	میزان مشارکت در طرح هادی	اسپیرمن	۰/۱۴۶	*۰/۰۲۰
انگیزه به مشارکت در طرح	ترتیبی	میزان مشارکت در طرح هادی	اسپیرمن	۰/۱۹۱	**۰/۰۰۰
نگرش به مشارکت در طرح	ترتیبی	میزان مشارکت در طرح هادی	اسپیرمن	۰/۱۸۳	۰/۳۵۹

ماخذ: نتایج تحقیق

بررسی وضعیت مشارکت و عوامل موثر بر آن در طرح هادی روستایی

استفاده شده است. یافته‌های تحقیق در جدول (۷) نشان می‌دهد که تحلیل رگرسیون تا سه گام پیش رفته و سه متغیر حدود ۸۶/۹ درصد تغییرات متغیر وابسته را پیش‌بینی می‌کنند. به این معنی که این سه عامل حدود ۸۷ درصد عواملی که موثر بر مشارکت هستند را از دیدگاه پاسخگویان تبیین می‌کنند.

به منظور بررسی وضعیت مشارکت و عوامل موثر بر آن در طرح هادی روستایی، از تکنیک تحلیل رگرسیون چندگانه استفاده شد که این رگرسیون به چند روش می‌تواند محاسبه گردد. یکی از این تکنیک‌ها، روش گام به‌گام است که برای بررسی تاثیر جمعی متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته (میزان مشارکت) از این تکنیک

جدول ۶- شاخص‌ها و آماره‌های تحلیل رگرسیونی (میزان مشارکت در طرح هادی روستایی)

ضرب همبستگی چندگانه	ضرب تعیین	ضرب تعیین واقعی	خطای استاندارد
۰/۷۵۱	۰/۵۶۳	۰/۵۳۵	۵/۳۶۱۷۶

ماخذ: نتایج تحقیق

اساس نتایج جدول (۷)، در گام اول متغیرهای انگیزه مشارکت در طرح هادی روستایی وارد رگرسیون شده‌اند. همان‌گونه که ملاحظه می‌شود، بین متغیرهای انگیزه به مشارکت در طرح هادی روستایی و میزان مشارکت رابطه مستقیم معناداری در سطح ۱ درصد وجود دارد. متغیر انگیزه به مشارکت در طرح هادی روستایی با بتای ۰/۴۴۳ بیشتر از همه متغیرهای مستقل دیگر بر میزان

در تحلیل رگرسیونی میزان مشارکت مردمی در طرح هادی همان طوری که در جدول (۶) ملاحظه می‌شود ضریب همبستگی چندگانه برابر با ۰/۷۵۱، ضریب تعیین مساوی ۰/۵۶۳ و ضریب تعیین واقعی برابر با ۰/۵۳۵ است. مقدار ضریب تعیین واقعی نشان می‌دهد که ۵۳ درصد از واریانس و تغییرات میزان مشارکت به وسیله متغیرهای موجود در معادله تبیین می‌شود. بر

می‌توان گفت رابطه این متغیر با میزان مشارکت در طرح هادی روستایی نیز معنادار و مثبت است. طبق ضرایب بتای متغیرهای مستقل وارد شده در معادله رگرسیون، متغیر انگیزه به مشارکت در طرح با مقدار بتای ۰/۴۴۳ نسبت به سایر متغیرها بیشترین سهم و نقش را در تبیین متغیر وابسته، میزان مشارکت در طرح هادی روستایی داشته است. این نتایج با نتایج تحقیقات (Abdollah, Ajzen & BayenAlavi Tabar, 2001)، (Azizi Jafari Senobar, 2014) Poor et al. (2013) و (Lagroodi & Sakhaee, 2010) هم‌خوانی دارد.

مشارکت در طرح تاثیر می‌گذارد. به عبارتی، ضریب بتای به میزان ۰/۴۴۳ حاکی از آن است که تغییر یک انحراف استاندارد در متغیر خود انگیزه به مشارکت، سبب تغییر ۰/۴۴۳ انحراف استاندارد در متغیر میزان مشارکت در طرح هادی روستایی می‌شود. در گام دوم منبع درآمد خانوار وارد تحلیل شده‌اند که با بتای ۰/۳۰۸ دومین متغیری است که دارای بیشترین تاثیر مستقیم بر روی میزان مشارکت در طرح هادی روستایی است. این رابطه با متغیر وابسته نیز مستقیم و مثبت است. متغیر (تمایل به ماندگاری در روستا) سومین متغیر است که با بتای ۰/۱۵۷ در سطح معناداری $Sig=0/000$ دارد. بنابراین،

جدول ۷- مدل رگرسیون چند متغیره برای تبیین میزان مشارکت در طرح هادی روستایی

رگرسیون	متغیر وابسته	متغیر مستقل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	F	B	Beta	سطح معناداری	t
گام اول	میزان مشارکت در طرح هادی	عرض از مبدا (Constant)					۶/۷۰۶		**۰/۰۰۰	۳/۸۰۴
		انگیزه به مشارکت در طرح هادی	۰/۸۸۳	۰/۷۸۰	۰/۷۷۸	۱۵/۳۴۷	۰/۸۵۰	۰/۴۵۱	**۰/۰۰۰	۳/۹۱۷
گام دوم	میزان مشارکت در طرح هادی	عرض از مبدا (Constant)					۶/۱۰۹		**۰/۰۰۰	۴/۷۶۰
		انگیزه به مشارکت در طرح هادی	۰/۹۲۱	۰/۸۴۹	۰/۸۴۷	۱۲/۴۶۴	۰/۷۵۸	۰/۴۴۸	**۰/۰۰۰	۳/۶۹۴
		منبع درآمد خانوار					۵/۷۹۷	۰/۳۱۵	**۰/۰۰۰	۲/۹۶۲
گام سوم	میزان مشارکت در طرح هادی	عرض از مبدا (Constant)					۴/۸۲۷		**۰/۰۰۰	۴/۰۶۲
		انگیزه به مشارکت در طرح هادی	۰/۹۳۴	۰/۸۸۲	۰/۸۶۹	۹/۹۱۴	۲/۵۲۴	۰/۴۴۳	**۰/۰۰۰	۳/۵۶۷
		منبع درآمد خانوار					۳/۹۷۵	۰/۳۰۸	**۰/۰۰۰	۲/۷۹۸
		تمایل به ماندگاری در روستا					۲/۱۱۴	۰/۱۵۷	**۰/۰۰۱	۲/۰۶۴

ماخذ: نتایج تحقیق

روستایی) در جدول (۷) شامل موارد ذیل است: در گام اول، متغیرهای انگیزه مشارکت در طرح و هادی بر

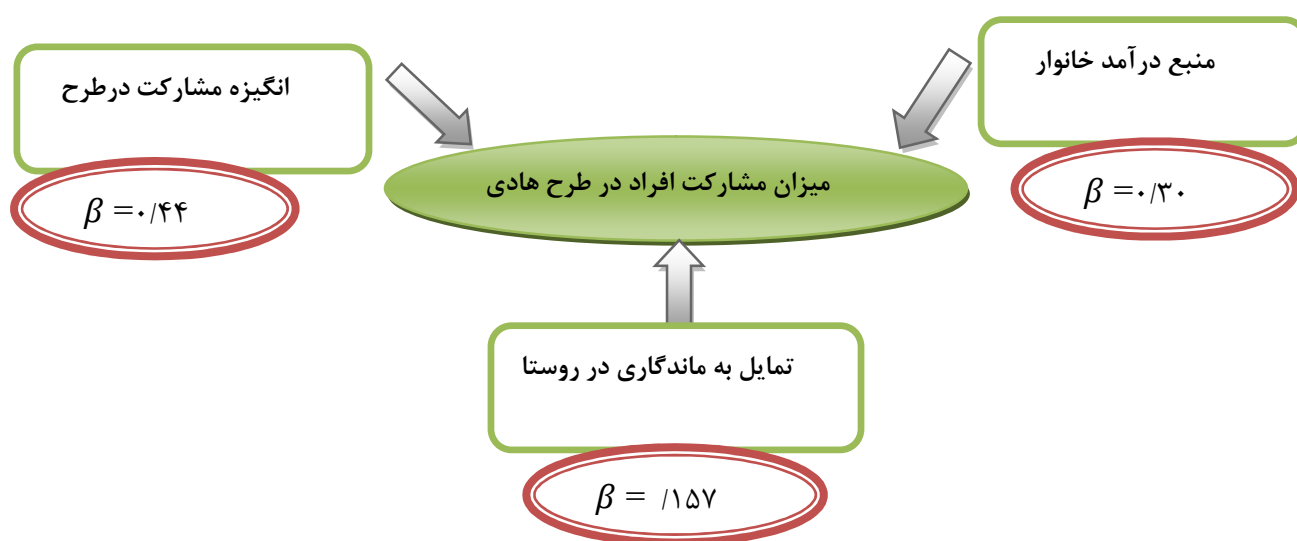
نتایج به دست آمده از آماره‌های موجود (رگرسیون چند متغیره برای تبیین میزان مشارکت در طرح هادی

میزان مشارکت افراد در طرح هادی روستایی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. به طوری که ارزش بتا برای فرضیه مربوط به تمایل به ماندگاری در روستا (-) $(\beta=0/157, p<0/01)$ مثبت و معنادار است. همچنین، نتایج جدول (۷) نشان می‌دهد که تمام سه متغیر مستقل با همدیگر قادر بودند که ۸۶/۹ درصد از واریانس را میزان مشارکت در طرح هادی روستایی تبیین کنند و ۱۳/۱ درصد مابقی مربوط به عواملی است که در این تحقیق مدنظر قرار نگرفته است. بنابراین، معادله رگرسیون در این مرحله بدین صورت قابل تصور است:

$$Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3$$

در این رابطه، شکل (۲) اهمیت نسبی متغیرهای تاثیرگذار بر میزان مشارکت افراد در طرح هادی را نشان می‌دهد. مقدار بتای به دست آمده برای متغیر انگیزه مشارکت در طرح هادی نشان می‌دهد که تغییر یک واحد در این متغیر به اندازه ۰/۴۴۳ بر میزان مشارکت افراد در طرح هادی تاثیر می‌گذارد. همچنین، متغیر منبع درآمد خانوار $(\beta=0/308)$ و متغیر تمایل به ماندگاری در روستا $(\beta=0/157)$ به ترتیب بیشترین تاثیر را در میزان مشارکت افراد در طرح هادی داشته‌اند.

میزان مشارکت افراد در طرح هادی که متغیر وابسته بود وارد رگرسیون شده‌اند. بر اساس یافته‌ها، بین متغیرهای انگیزه مشارکت در طرح و میزان مشارکت افراد در طرح هادی رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد. همان‌گونه که در جدول (۷) منعکس است این متغیر ۷۸ درصد از واریانس و تغییرات میزان مشارکت در طرح هادی روستایی را تبیین می‌نماید. در گام دوم، متغیر منبع درآمد خانوار و میزان مشارکت در طرح هادی روستایی که متغیر وابسته بود وارد رگرسیون شده‌اند $(p<0/01, F=12/464)$. بر اساس یافته‌ها، بین متغیر منبع درآمد خانوار با میزان مشارکت در طرح هادی روستایی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. به طوری که نتایج بیان شده در جدول (۷) نشان می‌دهند که ارزش بتا برای این متغیر $(\beta=0/308, p<0/01)$ می‌باشد. بنابراین، می‌توان استنباط نمود که بر خلاف تلاش‌هایی که برای ایجاد انگیزه برای حضور و مشارکت مردم با ابزارهای معنوی و تکاملی و سطوح بالای نیازهای انسانی صورت می‌گیرد هنوز دلایل و انگیزه‌های مادی می‌تواند در مشارکت افراد موثر باشد. در گام سوم، تاثیرات متغیرهای تمایل به ماندگاری در روستا بر میزان مشارکت در طرح هادی روستایی سنجیده شد. نتایج جدول (۷) نشان می‌دهد که فرضیات مربوط به تمایل به ماندگاری در روستا با

شکل ۲- اهمیت نسبی متغیرهای تاثیرگذار بر میزان مشارکت افراد در طرح هادی بر اساس مقادیر بتا

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

مشارکت مردمی امروزه در اجتماعات بشری از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. حضور افراد در طرح‌ها و تصمیم‌گیری‌های اجتماعی در بلندمدت موجب تعمیق روابط بین اعضای جامعه و افزایش احساس یگانگی می‌شود. یکی از مهم‌ترین و با ارزش‌ترین جنبه‌های مشارکت این است که علاوه بر تشویق، به حداکثر رساندن تلاش و کوشش، نیروی ابتکار، خلاقیت و سازندگی افراد را نیز شکوفا می‌کند. شوق به انجام کار گروهی و مسئولانه افراد را وادار می‌کند که برای هر مشکلی، بهترین و عملی‌ترین راه حل‌ها را پیدا کنند. با دقت در یافته‌های این تحقیق، به‌ویژه گروه‌بندی عوامل موثر بر میزان مشارکت مردم در طرح هادی، می‌توان چنین استنتاج نمود که در تحلیل عوامل موثر بر میزان مشارکت مردم در فرایند برنامه‌ها و طرح‌های عمران روستایی و به‌طور خاص طرح هادی به‌عنوان طرح مورد بررسی در این تحقیق، باید مجموعه‌ای از زمینه‌ها و ظرفیت‌های متعدد و در عین حال به هم پیوسته‌ای را مدنظر قرار داد. نتایج تحقیق نشان داد که عوامل موثر در مشارکت مردم در طرح‌های هادی در منطقه مورد مطالعه از دیدگاه پاسخگویان را می‌توان در سه دسته کلی شامل «انگیزه مشارکت در طرح هادی»، «منبع درآمد خانوار»، «تمایل به ماندگاری در روستا» تقسیم‌بندی نمود. با دقت در ماهیت عوامل اصلی مشخص شده بر مبنای نتایج تحلیل رگرسیون، می‌توان به چند نتیجه‌گیری کلی دست یافت. نخست اینکه نگاه تک‌بعدی به عوامل و زمینه‌های مشارکت بخش زیادی از واقعیات مربوط به زمینه‌ها و ظرفیت‌های مشارکت مردمی را از بین برده و طبیعتاً مجریان و برنامه‌ریزان برنامه‌های توسعه را در تدارک زمینه‌های جلب مشارکت مردم یاریگر نخواهد بود. وضعیت سه عامل اصلی در این تحقیق و نیز ارتباط نسبی این عوامل با یکدیگر به نوعی موید این موضوع است که چنانچه نهادهای مجری طرح‌های توسعه‌ای، صرفاً به ایجاد و توسعه ظرفیت‌ها و توانمندی‌های مردمی از طریق ارتقاء سطح دانش، توانایی و انگیزه‌های مردم تلاش نموده و عملکرد مجموعه نهادی خود را اصلاح ننمایند نمی‌توان به تأثیر ارتقاء توانمندی مردم به‌عنوان عاملی برای جلب

مشارکت مردم امیدوار بود. نکته مهم و قابل تأمل دیگر در نتایج این تحقیق، ارتباط نزدیک و بعضاً متقابل عوامل در فرایند جلب مشارکت مردم در طرح‌های هادی روستایی است. بر اساس یافته‌های تحقیق یکی از عوامل موثر بر میزان مشارکت در طرح هادی در روستای سنگستان منبع اصلی درآمد افراد است که این متغیر جز عوامل اقتصادی است که در چارچوب مفهومی به آن اشاره گردید. به عبارت دیگر اینکه افراد از چه راهی امرار معاش می‌نمایند و اینکه این راه درآمدهای ثابت دولتی یا مشاغل آزاد باشد نقش بارزی در افزایش مشارکت آن‌ها در طرح هادی داشته است. نتایج این پژوهش نشانگر آن است که رابطه بین متغیر منبع اصلی درآمد خانوار و میزان مشارکت در طرح هادی نسبتاً بالا و مثبت است به طوری که افرادی که منبع اصلی درآمدشان وابسته به دولت (کارمند) است به میزان بیشتری در طرح‌ها مشارکت دارند، که این نتایج با یافته‌های Shally (2009)، Powel (2002)، هم-خوانی دارد. شاید در این رابطه بتوان استنتاج نمود که افرادی که در درون بدنه دولت باشند از اهداف و برنامه‌های دولت شناخت بیشتری دارند لذا تمایل آن‌ها به مشارکت بیشتر باشد. یکی از عوامل مهم تاثیرگذار بر میزان مشارکت روستاییان در طرح هادی روستایی، انگیزه مشارکت در طرح است که این عامل جز مواردی است که در چارچوب مفهومی به آن اشاره گردیده است. متغیر انگیزه مشارکت در طرح هادی در ارتباط با میزان مشارکت در طرح می‌تواند متاثر از مولفه‌هایی نظیر نیازها و علائق شخصی به فعالیت‌های مشارکتی و گروهی در روستا، انگیزه برای پاداش و مزد از مشارکت در طرح هادی روستایی، به‌خاطر توسعه و پیشرفت روستا، به‌دلیل اجبار دولت و مجریان طرح هادی روستایی، به‌دلیل اجبار همسایگان و مردم محلی در روستا، به‌خاطر کسب منافع سود مادی و درآمد در روستا، به‌خاطر کسب پاداش معنوی و اخروی، برای رضایت دولت و مجریان طرح هادی روستایی، به‌خاطر تکامل شخصی و خودیابی، به‌خاطر کسب قدرت در روستا، به‌دلیل ایجاد محیطی سالم برای مردم و فرزندان، برای دریافت اطلاعات و دانش از مجریان طرح هادی، برای آشنایی با کارکنان دولتی و مجریان طرح هادی،

پیشنهادها

بر پایه یافته‌های تحقیق در این بخش برخی راهکارهای عملی پیشنهاد می‌گردد. در محاسبه تاثیر عوامل مختلف بر میزان مشارکت روستاییان در طرح-هادی مشخص گردید که انگیزه مشارکت و منبع اصلی درآمد خانوار به‌عنوان اصلی‌ترین عوامل در میزان مشارکت در طرح هادی محسوب می‌شود. آنچه می‌توان گفت این است که مشاغل با درآمد ثابت (مانند مشاغل دولتی) با ایجاد نوعی اطمینان در مردم موجبات انگیزه برای مشارکت آن‌ها را تقویت می‌کند. بنابراین، معیشت پایدار را می‌توان عامل موثر در این زمینه دانست. به-علاوه، سیاست‌گزاران و برنامه‌ریزان بهتر است از مشوق-های مادی و معنوی برای حضور بیشتر مردم محلی بهره‌گیرند و از دو مقوله نیازسنجی و نیازآفرینی به منظور ایجاد انگیزه قوی‌تر استفاده کنند. نظرخواهی از مردم بومی و استفاده از مشورت آن‌ها در طرح‌ها، نظر-خواهی مداوم و مشاهده تاثیرات آن در طرح‌ها و برنامه-های مرتبط با محیط زندگی این افراد به آنان جرات و اطمینان می‌دهد که همانند سایر افراد به مشارکت و همکاری در سطوح بالاتری بپردازد. تاثیری که نظر-خواهی از افراد در روند اقتصادی طرح دارد، بدین ترتیب است که نه تنها باعث می‌شود که به لحاظ اجرایی و کاربردی کیفیت طرح افزایش یابد بلکه حس‌تعلق افراد را برانگیخته و باعث می‌گردد که در نگهداری بافت کوشا باشند، چرا که نتیجه نظرات خود را مشاهده نموده و حفظ آثاری که در ساخت و طراحی آن دخیل بوده‌اند از اهمیت بالایی برخوردار می‌شود. به‌طورکلی، با توجه به میزان نیاز مشارکت مردمی و درجه مطلوبی از دخالت مردم تصمیم‌ها در سطوح مختلف گرفته می‌شود. اظهارنظرها، دیدگاه‌ها و باورها از همه سطوح باید جمع‌آوری شوند. سیاست‌گزاری‌ها باید پاسخگوی نیازهای افراد باشند و این جز از راه تبادل نظر و بحث امکان‌پذیر نیست. در زمینه نیروی انسانی، افرادی که از طرح سود می‌برند باید در استخدام و برکناری نیروی-انسانی تا حدی نظارت داشته باشند. استخدام افراد حرفه‌ای محلی معمولاً هزینه کمتری دارد. علاوه براین، این عمل مشوقی برای مشارکت بیشتر افراد به حساب می‌آید. بنابراین، یکی از راهکارهای پیشنهادی استفاده

برای بهبود سطح زندگی خانوار خویش، به‌دلیل تکمیل اوقات فراغت و سرگرمی، به‌دلیل اطلاع‌رسانی دولت از اهداف طرح هادی و به‌دلیل وجود رهبران محلی، شورای ده و دهیار باشد. این مولفه‌ها در این تحقیق مدنظر قرار گرفت و نتایج حاصل نشان داد با اطمینان ۹۹ درصد می‌توان نتیجه گرفت، هرچه انگیزه مشارکت در طرح بیشتر می‌شود به میزان مشارکت نیز افزوده می‌گردد. ضریب همبستگی اسپیرمن نشانگر وجود رابطه بین دو متغیر میزان مشارکت در طرح هادی و انگیزه به مشارکت بوده، چرا که مقدار آن ۰/۱۹۱ و سطح معناداری آن ۰/۰۰۰ است. یافته‌ها نشان می‌دهد که انگیزه نقش مهمی در افزایش مشارکت دارد. این نتایج با یافته‌های، Ajzen & BayenAlavi Tabar (2001)، Abdollah Poor et al. (2014)، Azizi Lagroodi & Sakhaee (2013) Jafari Senobar (2010)، همسو است. چرا که در غالب این پژوهش‌ها دریافته شد که انگیزه مشارکت در طرح با میزان مشارکت رابطه معناداری وجود دارد. در این تحقیق اکثر افراد مورد بررسی، انگیزه برای پاداش مادی و مزد از مشارکت در طرح مذکور از مهم‌ترین عوامل تاثیرگذار بر میزان مشارکت خویش در طرح هادی دانسته‌اند. شاید بتوان استنباط نمود که افراد ثروتمندتر انگیزه کمتری برای مشارکت داشته‌اند. یکی دیگر از عوامل مهم و موثر در امر مشارکت در طرح هادی روستایی، تمایل به ماندگاری در روستا می‌باشد. رابطه بین میزان مشارکت در طرح هادی و تمایل به ماندگاری در روستا رابطه مثبت و معنی‌داری در سطح ۵ درصد بوده است. متغیر تمایل به ماندگاری در روستا در ارتباط با مشارکت در طرح شامل گویه‌هایی چون هیچ، کم، متوسط و زیاد می‌باشد، بدین‌معنی که با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان نتیجه‌گرفت که با، بالا رفتن تمایل ماندگاری در روستا به همان نسبت هم مشارکت افراد در طرح هادی بیشتر می‌شود. به این مفهوم که هرچه تمایل به ماندگاری در روستا بالاتر رود مردان روستایی به میزان بیشتری در مسئله‌یابی، اجرا و نظارت بر طرح مشارکت دارند. بدین ترتیب یافته‌های این پژوهش با یافته‌های Mansoorian & Bakhtiyari (2010) Noroozi (2010)، هم خوانی دارد.

طرح‌های توسعه روستایی از جمله تاثیر بر مشارکت روستاییان فرهنگ‌سازی لازم در خصوص ارتقاء و افزایش مشارکت مردم محلی به صورت فردی و گروهی صورت پذیرد. اجرایی نمودن طرح‌های توسعه روستایی هزینه‌های گزافی را به دنبال دارد. به همین دلیل طرح‌های توسعه روستایی علی‌رغم تهیه شدن با هزینه‌های گزاف اجرایی نمی‌شوند و یا این‌که به صورت نیمه تمام باقی می‌مانند. استفاده از مشارکت روستاییان می‌تواند در مراحل برنامه‌ریزی این‌گونه طرح‌ها پیامدهای مطلوبی را به دنبال داشته باشد. بدین ترتیب افراد حاضر در روستا به صورت مشتاقانه اجازه می‌دهند تا طرح‌ها اجرا شوند. در نحوه ساخت ساختمان‌های عمومی و فضای سبز در روستا اظهار نظر می‌نمایند و به صورت کلی فضاها را پویاتر می‌نمایند و تمام این موارد ناشی از آن است که افراد احساس تعلق به طرح‌ها را به دست می‌آورند.

از نیروهای محلی حرفه‌ای و یا آموزش افرادی بومی برای تصمیم‌گیری‌ها و تهیه طرح‌ها است. با توجه به معنادار شدن همبستگی بین میزان مشارکت در طرح هادی و تمایل به ماندگاری در روستا، احساس تعلق ساکنین محلی (افرادی که تمایل زیادی به ماندگاری در روستا را دارند) به دلیل شناخت آنان از قابلیت‌های منطقه و درک هویت بافت روستا در سطح مطلوبی قرار دارد؛ حاضر به شرکت در سطوح بالای مشارکت هستند. پیشنهاد می‌گردد که جلساتی با هدف آشنایی اهالی روستا با اهداف و منافع طرح هادی که از جمله می‌توان به توسعه و پیشرفت در روستا، ایجاد محیطی سالم برای مردم و فرزندان، بهبود سطح زندگی خانوار اشاره نمود. فرهنگ‌سازی جلوگیری از روند مهاجرت روستاییان به شهرها، سبب ماندگاری روستاییان در روستا شده و برای توسعه و پیشرفت روستای خویش در طرح‌ها مشارکت می‌نمایند. پیشنهاد می‌شود که با توجه به نقش

REFERENCES

1. Abdollahi, A., Chizari, M., Pezeshkirad, G. & Alizadeh, N., (2005). Analysis people participation forms in the extension programs of rural development. *Village and Development Journal*, 12(3), 27-42 (In Farsi).
2. Abdolapoor, J., Mokhtarpoor, H., & Mokhtarpoor, R., (2014). Tendency to participation of Tehran citizens in the activities domain of municipality (case study: citizens of region 4). *Journal in Urban Managment*, 31, 157-174 (In Farsi).
3. Alavitabar, A. (2001). *Participation managment in urbon*. Analysis Function Participation Managment in Urbon, Tehran. (In Farsi).
4. Amar, T., & Samimi Sharemi, R. (2010). Evaluation of the physical effects on the implementation of rural-guide plans (case Study: Khomam-Rasht). *Housing and Rural Enviroment*, 28 (127), 44-55. (In Farsi).
5. Arayesh, B., & Hosseini, F. (2011). The regression analysis of effective factor on people participation in rotecting, evitalizing, developing and using renewable natural resources from the view of natural resources experts in ilam province. *Journal of Agricultural Economic and Development*, 24 (1), 49-58. (In Farsi).
6. Azizi, N., Jafari, P., Farzad, V., & Senobari, M. (2013). Obstacles of the private sector's participation in Iran's education: (Case study: the non-profit schools). *Journal of Education*, 20 (1), 75-94. (In Farsi).
7. Azkia, M. & GHafari, GH. (2007). Rural Development confirm the Rural Community. Tehran. *Publishing Ne*. (In Farsi).
8. Effati, M. (1993). Effective factors on rural people's participation in rural development programmes. *Unpublished, M.S. Thesis*, The University of Tehran. Iran. (In Farsi).
9. Fathollahi, A. (2007). Socio-economic determinants of rural people's participation in construction programmes (case study of central district of Javanrood

- County). *Unpublished, M.S. Thesis*, The University of Tarbiat modarres, Iran. (In Farsi).
10. Ghasemi, M. A. (2002). Socio-economic determinants of rural people's participation in construction programmes (case study of central district of Kashan County). *Journal Rural and Development*, 8 (4), 79-112. (In Farsi).
  11. Ghasemi, M.A. (2007). People's participation in range revival projects of dashli-bron area. *M.S Thesis*. The University of Agriculture and Natural Resource of Gorgan, Gorgan, Iran. (In Farsi).
  12. Hashemi, Z., Foladian, M., & Fatemi amin, Z. (2010). Socio-mental determinants of politics participation in urbon city, *Politics Sicentis*, 1 (17): 199-226.
  13. Huntington, S. (1996). *Political participation in developing countries*. Cambridge Harvard University Press.
  14. Habibi, M., Barol, SH., Khogaste, M & Negahdari, P. (2009). Rural Design, Particpantion and Sustainable Developmen. *Housing and Rural Enviroment Journal*. 132 (29): 3-16. (In Farsi).
  15. Jafarinia, GH. (2012). A Survey of Socio-Economic Factors Affecting the Rate of Khormoj Residents Political Participation. *Iranion Political Science ssociation*. 7(2), 87-122. (In Farsi).
  16. Koohi, K. & Taghavi, N. (2003). Evaluation villagers participation rate in rural development. *Humanist and social science Tbriz Colledge*, 4, 81-116. (In Farsi).
  17. Khani, F., & Ahmadi, M. (2011). A study on the effects of women's participation in the economic and social decision makings in rural areas case study: Chiar –Yamchi of Zanjan district. *Women in Development and Politics*, 7 (4), 71-93. (In Farsi).
  18. Lerner, D. (1958). *The passing of traditional society*. Modernizing the Middle East, New York, free press.
  19. Lipset, S.M. (1998). *Political man*. The social Bases of Politics, New York.
  20. Mahmoodian, M. (1992). *The review and analysis of the amount and causes of rural participation in development physical plan*. MJS, Iran. (In Farsi).
  21. Mallof, B. (2000). Enhancing public input in to decision making. *Family and Community Health*, 23(1), 51- 76.
  22. Mansoorian, F. (2005). *Participation voluntary from pepole in public plan steps by urbon economic*, Unpublished, M.S. Thesis, The University of Tehran, Iran. (In Farsi).
  23. Motieelangroodi, H., & Sakhaee, F. (2005). People's participation and rural development in solgi district of Nahavand County. *Human Geography Research Quaterly*, 42 (70), 111-126. (In Farsi).
  24. Noroozi, F., & Bakhtiyari, M. (2005). Social participation and analysis factor. *Center for Strategic Research*, 18 (53), 249-269. (In Farsi).
  25. Paweel, M. Q. (2001). *Qualitative evaluation and research methods*. Sage Publications. London.
  26. Reddy, R.P. (1973). Who participation in voluntary action? *Journal of Extension*, 13 (52), 44- 55.
  27. Rezvani, M.R. (2002). *Introduction planing of rural development in Iran*, Ghoms Issued, Tehran.
  28. Ritzzer, G. (1995). *Sociological theorise in modern times*, Mohsen Salasi, Elmi Publication, Tehran.
  29. Shalli, R. (2009). A study on social and cultural factors related to the participation level of rural women. *Journal in Development and Politics*, 6(1), 137-159. (In Farsi).

30. Swanson, B. (199). *Extenson agriculture refers*. Interpreter Shahbazi, A. & Hajaran, A, Extenson agriculture organization.
31. Taghavi, M. (2000). Socio-economic determinants of rural people's participation in plan natural research (case study of boyer Ahmad County). *Unpublished, M.S. Thesis*, The University of Yasoug, Iran. (In Farsi).
32. Taherkhani, M., & Gharani Ara, B. (2006). Checking the analysis factors of the tendency coprative forms. *Geografical Research*, 20 (3), 81-101. (In Farsi).
33. Weinberger, K. & Hutting, G.P. (2001). Womens participation in local organization condition and constraints. *World Development*. 29 (8), 1391- 1404.